

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 26 stycznia 2017 roku Sąd Rejonowy w Kutnie w sprawie z wniosku (...) Spółki Akcyjnej w G. z udziałem B. P. i S. P. o zasiedzenie służebności oddalił wniosek, orzekł, że wnioskodawca i uczestnik postępowania ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd oparł na ustaleniach, że B. P. i S. P. są na zasadach małżeńskiej wspólności ustawowej właścicielami nieruchomości gruntowej stanowiącej działkę nr (...), a obecnie nr 16/4, położonej w miejscowości K. gmina K. o powierzchni 0,0500 ha, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Kutnie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...). B. P. i S. P. zakupili tę nieruchomość w dniu 18 października 2000 r., wcześniej nieruchomość stanowiła własność Skarbu Państwa.

Na działce nr (...) posadowione są urządzenia przesyłowe w postaci stacji transformatorowej typu STSb-125/20 osadzonej na betonowym słupie na dwóch żerdziach typu ŻN-12 jako słup rozkraczny stanowiący konstrukcję stacji transformatorowej słupowej oraz napowietrznych linii energetycznych średniego i niskiego napięcia wspartych na betonowych słupach. Nad działką przebiega część linii napowietrznej średniego napięcia zasilająca stację transformatorową, z której odchodzą linie niskiego napięcia, jedna w kierunku północno-wschodnim, która zasilą w energię elektryczną budynek hydroforni oraz druga w kierunku zachodnim do znajdującego się na działce drugiego słupa o dwóch żerdziach typu ŻN-10 jako słup rozkraczny, a dalej poza przedmiotową działkę nad szosą do dalszych słupów. Z drugiego słupa wykonane jest przyłącze napowietrzne do pawilonu handlowego usytuowanego na działce nr (...). Zlokalizowane w granicach tej działki urządzenia były wybudowane w 1969 r., natomiast linia niskiego napięcia była przebudowywana (modernizowana) w połowie lat siedemdziesiątych XX wieku, nie można podważyć terminu wykonania remontu kapitalnego linii wskazanego na 1973 lub 1974 rok, istniejące słupy drewniane zostały wymienione na słupy żelbetowe. Przy budowie linii napowietrznych obowiązuje zasada, że ze słupa, na którym posadowiona jest stacja transformatorowa, nie może być wykonane przyłącze napowietrzne do jakiegokolwiek budynku. W okresie budowy tych urządzeń działka nr (...) stanowiła własność Skarbu Państwa. Od momentu realizacji remontu kapitalnego linii napowietrznej układ sieci elektroenergetycznej nie uległ żadnej zmianie do chwili obecnej.

Odbiór techniczny wybudowanych urządzeń w postaci stacji transformatorowej STSb-125/20, linii średniego napięcia oraz linii niskiego napięcia nastąpił w dniu 31 grudnia 1969 r., linia została podłączona do (...) S., poprzez wskazaną rozdzielnię energetyczną wybudowane urządzenia elektroenergetyczne zostały połączone z siecią elektroenergetyczną wchodzącą w skład przedsiębiorstwa obecnie (...) Spółka Akcyjna w G.. Po dokonanych odbiorze technicznym linia była i jest stale zasilana, po modernizacji w latach 70-tych XX wieku nie dochodziło do zmiany przebiegu tej linii.

Do dnia 3 kwietnia 1989 r. właścicielem sieci elektroenergetycznej i stanowiących jej części składowe urządzeń energetycznych był Skarb Państwa, a znajdowały się one w zarządzie operacyjnym Zakładu (...) w P. wchodzącego w skład przedsiębiorstwa państwowego Zakłady (...) w W..

Zarządzeniem Ministra Przemysłu nr 15/ORG/89 z dnia 16 stycznia 1989 r. utworzono ze składników mienia Centralnego O. Energetycznego w W. na bazie Zakładu (...) w P. przedsiębiorstwo państwowe użyteczności publicznej pod nazwą Zakład (...), któremu przydzielono mienie stanowiące dotychczas bazę działalności Zakładu (...) w P. jako zakładu przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Centralny O. Energetyczny w W.. Przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) zostało wpisane do rejestru przedsiębiorców postanowieniem Sądu Rejonowego w Płocku z dnia 3 kwietnia 1989 r.

Z dniem 5 grudnia 1990 r. na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464) z mocy prawa przedsiębiorstwo państwowe nabyły własność budynków i urządzeń Skarbu Państwa, które do tej daty znajdowały się w ich zarządzie, nabycie własności

obejmowało budynki i urządzenia znajdujące się na gruntach Skarbu Państwa wraz z częściami składowymi tych składników majątkowych.

Decyzją Wojewody P. (...) (...) - 3/184/92 potwierdzono, że Zakład (...) z mocy prawa z dniem 5 grudnia 1990 r. nabył prawo użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w K. przy ulicy (...) oraz własność zlokalizowanych na tej nieruchomości urządzeń energetycznych, w tym rozdzielni energetycznej 110 kV o numerze inwentarzowym (...), do której przyłączone są urządzenia elektroenergetyczne zlokalizowane w granicach nieruchomości stanowiącej własność uczestników postępowania.

Z dniem 12 lipca 1993 r. przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) na podstawie przepisów ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. Nr 16, poz. 69 ze zm.) oraz ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 51, poz. 298 ze zm.) zostało przekształcone w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod firmą Zakład (...) Spółka Akcyjna. Spółka powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego wstępowała we wszystkie prawa i obowiązki tego przedsiębiorstwa.

W wyniku połączenia spółek, między innymi Zakładu (...) Spółki Akcyjnej w P., w trybie art. 494 § 1 kodeksu spółek handlowych z dniem 31 grudnia 2004 r. doszło do przeniesienia całego majątku łączonych spółek, w tym Zakładu (...) Spółki Akcyjnej w P., na (...) Spółka Akcyjna, a po zmianie firmy (...) Spółka Akcyjna w G., która jako spółka przejmująca wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej.

B. P. i S. P. nie zawierali z (...) Spółka Akcyjna, ani z jej poprzednikami, żadnych porozumień odnośnie umożliwienia korzystania z działki, nie otrzymywali pieniędzy za korzystanie z ich działki.

Sąd Rejonowy podkreślił, iż uczestnicy postępowania nie kwestionowali, że na wskazanej we wniosku działce nr (...) znajdują się opisane przez wnioskodawcę urządzenia elektroenergetyczne, które wchodzi w skład przedsiębiorstwa wnioskodawcy jako operatora systemu dystrybucyjnego energii elektrycznej, wskazali jednak na zmienność stanu zlokalizowanych na działce urządzeń elektroenergetycznych na przestrzeni lat.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że przedmiotowy wniosek nie zasługiwał na uwzględnienie.

Obecnie służebność przesyłu jest uregulowana w przepisach art. 305¹ – 305⁴ k.c. Wskazane przepisy zostały dodane dopiero w wyniku nowelizacji kodeksu cywilnego dokonanej ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2008, Nr 116, poz. 731), która weszła w życie w dniu 3 sierpnia 2008 r. Do tej daty w polskim prawie funkcjonowały tylko dwa rodzaje służebności: gruntowe i osobiste, a dopiero po tej dacie pojawiła się służebność przesyłu jako trzeci rodzaj służebności.

Na podstawie art. 305¹ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia tzw. służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu (por. np. uchwałę z 30.08.1991 r., III CZP 73/91, OSNC 1992/4/53; uchwałę z 10.01.2002 r., II CKN 639/99, LEX nr 53135; uchwałę z 17.01.2003 r., III CZP 79/02, OSNC 2003/11/142; uchwałę z 7.10.2008 r., III CZP 89/08, niepub.).

Treść i zakres nabytej w wyniku zasiedzenia służebności określa treść służebności przesyłu zdefiniowana w art. 305¹ k.c., zgodnie z którym treścią tej służebności jest korzystanie przez przedsiębiorcę z cudzej nieruchomości (nieruchomości obciążonej), w zakresie niezbędnym dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania urządzeń przesyłowych (art. 305¹ k.c. in fine). Podstawowym uprawnieniem niezbędnym do zapewnienia prawidłowego funkcjonowania urządzeń jest prawo do ich lokalizacji w granicach nieruchomości obciążonej. Uprawnieniami

pochodnymi i nierozzerwalnie związanymi z lokalizacją urządzeń w granicach nieruchomości obciążonej są uprawnienia polegające na prawie dostępu do tych urządzeń w celu wykonywania czynności niezbędnych do ich eksploatacji, konserwacji, remontów i modernizacji zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń, w zakresie koniecznych do ich bezpiecznej i zgodnej z przepisami eksploatacji.

Przyjmuje się, że w wyniku posiadania urządzeń przesyłowych przez przedsiębiorstwo państwowe, zarówno w imieniu Skarbu Państwa (przed dniem 1 lutego 1989 r.), jak i w imieniu własnym po tej dacie, może dojść do zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jak i służebności przesyłu w rozumieniu art. 305¹ k.c. – w zależności od tego, kiedy upłynął okres posiadania niezbędny do zasiedzenia tego prawa. Niewątpliwie zbliżony charakter tych praw uzasadnia bowiem przyjęcie, że posiadanie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jak i posiadanie służebności, może łącznie prowadzić do nabycia tego ostatniego przez zasiedzenie. W istocie bowiem, sytuacja faktyczna posiadacza w przypadku realizacji obu tych uprawnień jest identyczna i polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013r., III CZP 18/13, OSNC 2013, Nr 12, poz. 139; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10, LEX Nr 1096048; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2012 r., III CZP 93/11; LEX Nr 1136115; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 r., I CSK 11/05, LEX Nr 181257; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, LEX Nr 496363; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2010 r., III CZP 108/10, LEX Nr 688690; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/09, OSNC 2010, Nr 5, poz. 64). Należy zatem w pełni podzielić dominujące w orzecznictwie poglądy dopuszczające nabycie w/w praw przez zasiedzenie, jak również doliczanie okresu posiadania realizowanego na rzecz Skarbu Państwa do okresu posiadania realizowanego na własną rzecz przez przedsiębiorstwa państwowe i ich następców prawnych.

Do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych (art. 305⁴ k.c.). Z tych względów w niniejszej sprawie zastosowanie mają przepisy dotyczące zasiedzenia służebności gruntowej (art. 292 k.c.) i odpowiednio przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie. Przedmiotem żądania wniosku jest stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie służebności o treści służebności przesyłu, żądanie w tym właśnie kształcie zostało podtrzymane przez fachowego pełnomocnika wnioskodawcy na ostatnim terminie rozprawy.

Należy zauważyć, że przesłankami nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie są: posiadanie nieruchomości w granicach służebności, upływ terminu zasiedzenia oraz istnienie trwałego i widocznego urządzenia. Zgodnie bowiem z treścią art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. Przesłanką nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie jest, tak jak w wypadku nabycia przez zasiedzenie własności rzeczy, jej posiadanie. Jednak dla służebności ustawodawca unormował w sposób szczególnie tę przesłankę stanowiąc w art. 352 § 1 k.c., iż kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności.

Służebność gruntowa jest jedynym ograniczonym prawem rzeczowym, które może powstać ex lege w wyniku zasiedzenia, na zasadach określonych w art. 292 k.c. Nabycie służebności gruntowej przez zasiedzenie następuje na rzecz jej posiadacza, czyli tego kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności (art. 352 k.c.). Nie ma wątpliwości, że po dniu 3 sierpnia 2008 r. nieruchomość może być umownie obciążona służebnością na rzecz przedsiębiorstwa wykorzystującego urządzenia przesyłowe, a identyfikowanie dla tej służebności nieruchomości władnącej byłoby nie tylko zbędne, ale nawet sprzeczne z jej ustawową konstrukcją. Możliwe jest zatem nabycie przez zasiedzenie przed dniem 3 sierpnia 2008 r. służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, ustanawianej nie na rzecz każdorazowego właściciela nieruchomości władnącej, bo tej w ogólne nie należy identyfikować, ale bezpośrednio na rzecz Skarbu Państwa (do 31.01.1989 r.) albo przedsiębiorcy przesyłowego (od 1.02.1989 r.).

Władanie cudzą nieruchomością przez Skarb Państwa, w tym uzyskanie w ramach sprawowania władztwa publicznego, może być posiadaniem samoistnym prowadzącym do zasiedzenia. Korzystanie z cudzej nieruchomości przez przedsiębiorstwa państwowe, winno być oceniane na podstawie przepisów prawa cywilnego, w tym art. 336-352

k.c. Przepisy te miały zastosowanie do wszystkich podmiotów z takim ograniczeniem, że do wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11) nowelizującej przepis art. 128 k.c., przedsiębiorstwa państwowe nie mogły być podmiotami praw rzeczowych, lecz wykonywały je w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Dopiero znowelizowanie art. 128 k.c. umożliwiło państwowym osobom prawnym nabywanie własności nieruchomości i ograniczonych praw rzeczowych nie do zasobu Skarbu Państwa, lecz do własnego majątku. Tym samym, jeśli nawet przedsiębiorstwo państwowe, jako osoba prawna wykonywało przed 1 lutego 1989 r. na cudzej nieruchomości akty władania świadczące o posiadaniu nieruchomości w zakresie treści służebności to podmiotem, na rzecz którego akty te należało zaliczyć ze skutkiem w postaci nabycia służebności był Skarb Państwa. Przedsiębiorstwo państwowe mogło nabyć służebność do swego majątku zatem dopiero po dniu 1 lutego 1989 r.

Powoływanie się na służebność gruntową o treści służebności przesyłu przed 3 sierpnia 2008 r. znajduje zatem podstawy prawne i pozwala, w zmienionych stosunkach społeczno-gospodarczych i po transformacji ustrojowej mającej miejsce w 1989 r. godzić sprzeczne interesy właścicieli nieruchomości, na których znajdują się urządzenia przesyłowe oraz przedsiębiorstw przesyłowych (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 lutego 2015 r., II CSK 310/14, Legalis nr 1213112). Zgodnie z konstytucyjną zasadą podziału władzy Sądy są powołane do stosowania prawa stanowionego przez władzę ustawodawczą działając na podstawie Konstytucji oraz ustaw (art. 178 ust. 1 Konstytucji RP). Wykształcona przez judykaturę konstrukcja służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu miała ze swej natury charakter interpretacyjny, a jej celem i rezultatem było ustalenie treści norm prawnych wyrażonych w przepisach o służebnościach gruntowych w odniesieniu do stanów faktycznych związanych z urządzeniami przesyłowymi.

Z perspektywy systemu prawa wprowadzenie przepisów art. 305¹ – 305⁴ k.c. oznaczało przede wszystkim uszczegółowienie obowiązujących unormowań i nie wiązało się z wprowadzeniem norm prawnych, odbiegających znacznie od dotychczas obowiązujących w ramach ogólnej regulacji służebności gruntowych (zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013 nr 12 poz. 139; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 26 czerwca 2013r. II CSK 626/12, Lex nr 1341262).

Nie ma podstaw do przyjęcia, że interpretacja obowiązujących przed wprowadzeniem instytucji służebności przesyłu przepisów art. 285 k.c. i następnych była niewłaściwa i miała charakter rozszerzający oraz by godziła w zasadę pewności prawa, zaufania między obywatelem a państwem i zasadę ochrony praw nabytych.

Szczególne problemy występują w sytuacji, gdy, tak jak ma to miejsce w niniejszej sprawie, urządzenia przesyłowe znajdowały się na gruntach będących własnością Skarbu Państwa, z uwagi na uregulowanie, zgodnie z którym nie można było nabyć w drodze zasiedzenia własności terenu państwowego. Od dnia wejścia w życie kodeksu cywilnego, tj. od dnia 1 stycznia 1965 r. kwestię tę regulował art. 177 k.c. Obowiązywał on do dnia 1 października 1990 r. Zgodnie z art. 177 k.c. przepisy o nabywaniu nieruchomości przez zasiedzenie nie miały zastosowania do nieruchomości będącej przedmiotem własności państwowej, zatem odpowiednie stosowanie tego przepisu do nabywania w drodze zasiedzenia służebności gruntowej (art. 292 zd. 2 k.c.) powodowało, że wyłączone było nabycie przez zasiedzenie służebności gruntowej obciążającej nieruchomość stanowiącą przedmiot własności państwowej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2002 r., II CKN 160/2000, LEX nr 385117, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2008 r., IV CSK 21/68, niepubl.).

Wskazany przepis art. 177 k.c. został uchylony z dniem 1 października 1990 r. przez art. 1 pkt 34 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321). W doktrynie i judykaturze nie budzi wątpliwości fakt, że jeżeli posiadanie prowadzące do zasiedzenia rozpoczęło się w czasie, gdy nieruchomość była przedmiotem własności państwowej i trwało nadal, bieg zasiedzenia rozpoczynał się z chwilą, w której Skarb Państwa przestał być właścicielem nieruchomości.

Zdaniem Sądu Rejonowego taka sytuacja ma miejsce w rozpoznawanej sprawie, gdyż bieg terminu zasiedzenia służebności urządzeń przesyłowych znajdujących się w zarządzie przedsiębiorstwa państwowego przebiegających po działce stanowiącej własność Skarbu Państwa, będącej w zarządzie innej państwowej osoby prawnej, nie mógł

się rozpocząć do czasu, gdy zarówno własność gruntu, jak i urządzeń przesyłowych, należała do Skarbu Państwa. Wprawdzie wynikająca z art. 128 k.c. zasada jednolitego funduszu własności państwowej, przestała obowiązywać od dnia 1 lutego 1989 r., jednak dopiero wejście w życie ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości, spowodowało możliwość nabycia przez przedsiębiorstwa państwowe własności budynków będących w ich zarządzie i użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowych.

Nieruchomość, której dotyczy żądanie wniosku, stanowiła własność Skarbu Państwa do dnia 10 października 2000 r., kiedy została nabyta przez uczestników postępowania. Zatem pomimo przejścia od dnia 3 kwietnia 1989 r. znajdujących się na nieruchomości urządzeń przesyłowych przez przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) będące poprzednikiem prawnym wnioskodawczyni, ze względu na obowiązującą do dnia 1 października 1990 r. treść art. 177 k.c. wyłączającą stosowanie przepisów o zasiedzeniu, jeżeli nieruchomość stanowiła przedmiot własności państwowej, do tego dnia zasiedzenie było wyłączone w stosunku do nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa. Wprawdzie poprzednik prawny wnioskodawczyni Zakład (...) był samoistnym posiadaczem służebności o treści określonej we wniosku poczynając od dnia 3 kwietnia 1989 r., to posiadanie to mogło prowadzić do zasiedzenia służebności obciążającej nieruchomość będącą własnością Skarbu Państwa dopiero poczynając od dnia 1 października 1990 r., tj. od daty uchylecia art. 177 k.c.

Ustawa z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321) wprowadziła zasadę, iż do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed 1 październikiem 1990 r., zastosowanie mają przepisy nowe, czyli dłuższe okresy posiadania (art. 9). Jednocześnie ustawa ta stanowi, iż w sytuacji, gdy przed 1 października 1990 r. istniał stan prawny, który uniemożliwiał zasiedzenie określonej nieruchomości, co dotyczyło przede wszystkim nieruchomości państwowych, to przyjmuje się, że zasiedzenie biegnie od dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej, czyli od 1 października 1990 r. Ustawodawca postanowił jednak wprowadzić pewien przywilej polegający na tym, że w takich sytuacjach termin niezbędny do zasiedzenia ulega skróceniu o czas, w którym stan prowadzący do zasiedzenia wedle przepisów nowych istniał przed wejściem tych przepisów w życie, ale nie więcej niż o połowę (art. 10 tej ustawy). W praktyce przepis ten oznacza, że jeżeli przed 1 października 1990 r. istniał stan, który wedle nowych przepisów prowadziłby do zasiedzenia np. nieruchomości państwowej, to po tej dacie wystarczy połowa okresu posiadania przewidzianego w obowiązujących aktualnie przepisach, by doszło do zasiedzenia takiej nieruchomości.

Ponieważ okres samoistnego posiadania służebności przez poprzednika prawnego wnioskodawczyni Zakład (...) istniał poczynając od dnia 3 kwietnia 1989 r., zgodnie z art. 10 przywołanej ustawy termin zasiedzenia ulega skróceniu o czas, w którym przed wejściem w życie ustawy istniał stan wyłączający według przepisów dotychczasowych możliwość zasiedzenia, zatem w niniejszej sprawie o okres od dnia 3 kwietnia 1989 r. do dnia 30 września 1990 r.

W ocenie Sądu nie budzi wątpliwości, że opisane linie i słupy elektroenergetyczne przebiegające przez działkę uczestników postępowania, a także umiejscowiona na jednym ze słupów stacja transformatorowa, stanowią trwale i widoczne urządzenie, o którym mowa w art. 292 k.c. Pojęcie urządzenia w rozumieniu tego przepisu oznacza bowiem wynik celowego działania, uzewnętrzniony w trwałej postaci widocznych przedmiotów czy mechanizmów, wymagających do swego powstania pracy ludzkiej. Zważywszy zaś, że zlokalizowana na działce stacja transformatorowa osadzona na betonowym słupie oraz napowietrzne linie energetyczne średniego i niskiego napięcia wsparte na betonowych słupach przebiegają nad wskazaną we wniosku działką od co najmniej lat siedemdziesiątych XX wieku, zatem są to urządzenia widoczne i trwałe.

Rozważając natomiast drugą przesłankę zasiedzenia służebności gruntowej, czyli upływ czasu, należy wskazać, że zastosowanie w sprawie znajdzie art. 172 k.c., co oznacza, że w celu zasiedzenia konieczne jest nieprzerwane posiadanie w dobrej wierze 20 lat, zaś w złej wierze 30 lat.

W kodeksie cywilnym dla zasiedzenia nieruchomości obowiązywał termin 10 lat w dobrej wierze, a 20 lat w złej wierze. Z dniem 1 października 1990 r. terminy te zostały przedłużone odpowiednio do 20 i 30 lat. Do przypadków zasiedzenia, które nastąpiło przed wejściem w życie ustawy z 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, tj. przed dniem

1.10.1990 r., mają zastosowanie 10- i 20- letnie okresy posiadania przewidziane w art. 172 w brzmieniu obowiązującym przed tą datą.

W konkretnych okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy Sąd Rejonowy stwierdził, że poprzednik prawny wnioskodawcy wszedł w posiadanie urządzeń stanowiących elementy infrastruktury elektroenergetycznej będąc w dobrej wierze, gdyż urządzenia te zostały posadowione na działce należącej do Skarbu Państwa.

Rozstrzygając czy uzyskanie posiadania służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu nastąpiło w złej wierze należy mieć na względzie całokształt okoliczności poprzedzających i towarzyszących uzyskaniu posiadania służebności; domniemanie dobrej wiary jest obalone, gdy z całokształtu okoliczności wynika, że przedsiębiorca przesyłowy w chwili uzyskania posiadania wiedział lub powinien był wiedzieć przy zachowaniu wymaganej staranności, że do nieruchomości, na której zlokalizowane są urządzenia przesyłowe, nie przysługuje mu prawo o treści odpowiadającej służebności przesyłu (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZP 86/16, Biul. SN 2016 nr 12, (...))

Należy zauważyć, że zła wiara zachodzi wtedy, gdy określony podmiot wie o nieistnieniu określonego prawa, stosunku prawnego lub sytuacji prawnej, jednakże należy uznać, że wiedziałby, gdyby w konkretnych okolicznościach postępował rozsądnie, z należytą starannością i zgodnie z zasadami współżycia społecznego. O tym zaś, czy nieruchomość posiada się w złej, czy też w dobrej wierze, decyduje stan świadomości w momencie obejmowania nieruchomości.

Podmiotem budującym i eksploatującym urządzenia było przedsiębiorstwo energetyczne posiadające formę organizacyjno-prawną przedsiębiorstwa państwowego, wykonujące te działania gospodarcze, w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa w ramach jednolitej własności państwowej. Władanie przez Skarb Państwa nieruchomością oraz zlokalizowanymi na niej urządzeniami elektroenergetycznymi miało natomiast charakter posiadania samoistnego, albowiem było ono spowodowane wykonywaniem przez państwo swoich zadań gospodarczych. Następnie posiadanie to na podstawie art. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości zostało przeniesione na rzecz Zakładu (...) - samodzielnego przedsiębiorstwa państwowego, utworzonego w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Centralny O. Energetyczny w W. na mocy zarządzenia Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. nr 15/ (...)/89, który przejął składniki jego majątku, w tym również przedmiotowe urządzenia elektroenergetyczne.

Z ustaleń faktycznych sprawy wynika, że budowa urządzeń przesyłowych nastąpiła w 1969 r., kiedy to właścicielem nieruchomości był Skarb Państwa, będący równocześnie właścicielem mienia przedsiębiorstwa państwowego budującego te urządzenia. Brak jest dowodów, że budowa urządzeń była bezprawna, a uczestnicy postępowania nie wykazali, aby po nabyciu przez nich nieruchomości w 2000 r., aż do 2009 r. sprzeciwiali się nieodpłatnemu korzystaniu z ich nieruchomości. Potrzeba dalszego utrzymania urządzeń przesyłowych znajdujących się na działce stanowiącej obecnie własność uczestników postępowania, po nabyciu jej od Skarbu Państwa, jako niezbędnych dla zaopatrzenia ludności w energię elektryczną nie była, zarówno w tamtym czasie, jak i w następnych latach, przez uczestników kwestionowana. Zasady doświadczenia życiowego pozwalają sądzić, że obciążenie nimi działki nie pozostawało bez wpływu na cenę jej nabycia. Uczestnicy postępowania przez szereg lat nie protestowali przeciwko obecności urządzeń i nie ubiegali się w ramach przysługujących im środków prawnych o zmianę ich lokalizacji, co pozwoliłoby bezkonfliktowo i bez uszczerbku dla istotnych interesów odbiorców energii podjęcie w stosownym czasie starań o zmianę istniejącego stanu rzeczy.

Wnioskodawca na skutek przekształceń własnościowych dotyczących przedsiębiorstw państwowych, stał się uprawnionym do korzystania ze służebności jako ograniczonego prawa rzeczowego. Zgodnie bowiem z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. z 1993 r., nr 16, poz. 69), spółka powstała w wyniku przekształcenia wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki przekształconych przedsiębiorstw państwowych. W myśl art. 1 ust. 1 ww. ustawa znajdowała zastosowanie m. in. odnośnie do przedsiębiorstw państwowych, których działalność

związana była z wytwarzaniem, zbytem i przesyłem energii elektrycznej, przy czym, zgodnie z art. 2 ust. 1 tej ustawy przekształcenie następowało na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 1990 r., nr 51, poz. 298). Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych stanowił natomiast, że spółka powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki przekształconego przedsiębiorstwa. W rezultacie na skutek kolejnych przekształceń i zmian własnościowych, aktualnym uprawnionym do korzystania z ograniczonego prawa rzeczowego, jest wnioskodawca.

Wobec faktu, iż przesył energii był dokonywany za pośrednictwem tej linii cały czas, poprzednicy wnioskodawcy faktycznie dysponowali tymi urządzeniami elektroenergetycznymi, które poprzez włączenie do sieci elektroenergetycznej stały się częścią składową przedsiębiorstwa przesyłowego. Przedłożone przez wnioskodawcę dokumenty pozwalają wywieść nie tylko jego następstwo prawne po poprzednikach prawnych, korzystających z urządzeń energetycznych posadowionych na nieruchomości uczestników postępowania, ale i przyjąć, że doszło do przeniesienia na jego rzecz uprawnień do urządzeń elektroenergetycznych zlokalizowanych na działce stanowiącej obecnie własność uczestników postępowania.

W konsekwencji należało przyjąć, że poprzednik prawny wnioskodawcy był w dobrej wierze, a 20-letni termin zasiadywania służebności można liczyć od 1 października 1990 r., skracając jednak ten termin o okres od dnia 3 kwietnia 1989 r. do dnia 30 września 1990 r., co oznacza, że wnioskodawca mógłby nabyć przez zasiedzenie służebność z upływem 20 lat, tj. z dniem 3 kwietnia 2009 r., a zatem już w okresie, kiedy obowiązywały przepisy regulujące służebność przesyłu. Nie sposób przyjąć, że upływ wskazanego terminu mógł nastąpić w okresie, kiedy dopuszczalne byłoby stwierdzenie nabycia w wyniku zasiedzenia służebności o treści służebności przesyłu.

Jedną z zasad rządzących rozstrzygnięciem spraw w procesie cywilnym jest zakaz wyrokowania ponad żądanie (art. 321 § 1 k.p.c.). Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, zasada ta ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.). Oznacza to, że w sprawach, w których postępowanie nieprocesowe jest wszczynane na wniosek, sąd jest związany żądaniami uczestników postępowania.

W sprawach o zasiedzenie Sąd jest co do zasady związany żądaniem wniosku, a związanie to dotyczy przedmiotu zasiedzenia. Sąd nie jest uprawniony stwierdzić zasiedzenia innego prawa, niż domagał się tego sam wnioskodawca. Byłoby to nieuprawnione wyjście przez sąd ponad żądanie (art. 321 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Należy zauważyć, że w postępowaniu o stwierdzenie zasiedzenia Sąd nie jest związany żądaniem wniosku w zakresie określenia podmiotu, który nabył własność rzeczy przez zasiedzenie, daty tego nabycia, ewentualnie stwierdzenia nabycia tej rzeczy w mniejszym niż wnioskowanym zakresie, natomiast jest związany wskazanym we wniosku przedmiotem zasiedzenia oraz określeniem prawa, jakie w wyniku zasiedzenia zostało nabyte (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2010 r., I CSK 582/09, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 606/11, Legalis nr 537223). Jednocześnie jednak stwierdzenie zasiedzenia własności nieruchomości może nastąpić tylko na rzecz osoby wskazanej przez wnioskodawcę lub innego uczestnika postępowania (zob. uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 11 czerwca 2015 r., III CZP 112/14, Biul.SN 2015/6/5, M.Prawn. 2015/13/675).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz Sądu Apelacyjnego w Łodzi wskazuje się, iż sąd rozpoznający daną sprawę nie jest związany w sposób bezwzględny samym sformułowaniem żądania i w sytuacji, gdy treść żądania sformułowana jest niewłaściwie, niewyraźnie lub nieprecyzyjnie sąd może, a nawet ma obowiązek odpowiednio je zmodyfikować, jednakże zgodnie z wolą żądającego i w ramach wskazanej przez niego podstawy faktycznej, rozstrzygając merytorycznie sprawę sąd nie może orzekać o czymś innym niż żądał powód/wnioskodawca, ani w rozmiarze większym niż zgłoszone żądanie, bez względu na to, czy ustalenia faktyczne poczynione przez sąd uzasadniałyby wystąpienie z jeszcze innym roszczeniem lub z tym samym roszczeniem, ale w większym zakresie (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2007 r., IV CSK 115/07, LEX nr 358817; wyrok Sądu Najwyższego z dnia

9 maja 2008 r., III CSK 17/08, LEX nr 424385; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 grudnia 2014 r., I ACa 863/14, LEX 1623936).

Wprawdzie jako datę nabycia służebności wnioskodawca wskazał ostatecznie dzień 4 kwietnia 2009 r., jednak wnioskodawca wniósł o stwierdzenie nabycia w wyniku zasiedzenia służebności o treści służebności przesyłu, nie zaś służebności przesyłu. Na skutek wskazania Sądu fachowy pełnomocnik wnioskodawcy podtrzymał żądanie wniosku. Z kolei przytoczone we wniosku podstawy faktyczne zgłoszonego żądania były jednoznaczne, także przywołane we wniosku podstawy prawne, tj. art. 352 k.c., art. 292 k.c. i art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 9 i 10 ustawy z dnia 31.01.1989 r. o zmianie ustawy kodeks cywilny, które w ocenie wnioskodawcy uzasadniają żądanie wniosku, odnoszą się do służebności gruntowej, nie zaś do służebności przesyłu.

Nie ulega wątpliwości, że służebność przesyłu to instytucja odrębna od służebności gruntowej o cechach służebności przesyłu. Służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu stanowi specyficzną służebność gruntową, nabywaną przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia, jako prawo do korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie związanym z działaniem tego przedsiębiorstwa. Służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu odpowiadała więc w zakresie funkcji i treści wykreowanej dopiero w 2008 roku służebności przesyłu. Owa służebność nie była jednak służebnością przesyłu, a odrębną od niej konstrukcją prawną. Oba wymienione prawa posiadają wprawdzie analogiczną treść i pełnią te same funkcje, jednakże posiadają różne konstrukcje i podstawy prawne: służebność gruntowa odpowiadająca treścią służebności przesyłu - art. 145 k.c. i art. 292 k.c., zaś służebność przesyłu – art. 305¹ – 305⁴ k.c. Z tego też względu nie mogą być utożsamiane.

Przywoływane przez wnioskodawcę okoliczności wykluczały możliwość nabycia przez niego służebności gruntowej o cechach służebności przesyłu. Ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny nie wykluczał zaś, przy przyjęciu dobrej wiary posiadacza urządzeń przesyłowych, zasiedzenia służebności przesyłu, nie mniej jednak przez wzgląd na fakt, że jest to odrębna instytucja, a Sąd był związany żądaniem wnioskodawcy, stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu w konkretnych okolicznościach faktycznych nie było możliwe.

Z tych względów w oparciu o przywołane przepisy przedmiotowy wniosek o stwierdzenie nabycia w wyniku zasiedzenia służebności o treści służebności przesyłu podlegał zdaniem Sądu Rejonowego oddaleniu.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy rozstrzygnął na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z którym każdy uczestnik postępowania nieprocesowego ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

Apelację od powyższego postanowienia wniósł wnioskodawca, zarzucając rozstrzygnięciu naruszenie art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez dokonanie przez Sąd Rejonowy wadliwego przyjęcia, że Sąd nie może orzec o zasiedzeniu służebności przesyłu, gdy żądanie wniosku dotyczy zasiedzenia służebności o treści służebności przesyłu, gdyż stanowiłoby to wyjście ponad żądanie wniosku, podczas gdy odpowiednie stosowanie unormowań kodeksu cywilnego i kodeksu postępowania cywilnego pozwala na orzeczenie o nabyciu przez zasiedzenie służebności przesyłu gdy wniosek dotyczył nabycia przez zasiedzenie służebności o treści służebności przesyłu,

W oparciu o powyższy zarzut apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie wniosku w całości i orzeczenie zgodnie z żądaniem wniosku tj. stwierdzenie, że (...) SA w G. nabyła przez zasiedzenie z dniem 3 kwietnia 2009 roku służebność przesyłu obciążającą nieruchomość położoną w K., gmina K., składającej się z działki gruntu oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków numerem (...), a obecnie 16/4, dla której w Sądzie Rejonowym w Kutnie prowadzona jest księga wieczysta (...), polegającej na prawie do korzystania z nieruchomości obciążonej przez każdorazowego przedsiębiorcę będącego właścicielem zlokalizowanych w granicach tej nieruchomości urządzeń elektroenergetycznych w postaci stacji transformatorowej typu STSb-125/10 osadzonej na słupie oraz napowietrznych linii energetycznych średniego i niskiego napięcia wspartych na słupach, w zakresie lokalizacji tych urządzeń elektroenergetycznych w granicach nieruchomości obciążonej, zgodnie z ich usytuowaniem oznaczonym na mapie geodezyjnej sporządzonej przez uprawnionego geodetę K. O. i zaewidencjonowanej w Starostwie Powiatowym w K. w dniu 29 czerwca 2012 roku pod numerem 205- (...) oraz na prawie wejścia i wjazdu na nieruchomość obciążoną

przez pracowników przedsiębiorcy będącego właścicielem urządzeń, a także przez wszystkie podmioty i osoby, którymi ten przedsiębiorca się posługuje w związku z prowadzoną działalnością wraz z koniecznym sprzętem, w celu wykonania niezbędnych czynności technicznych związanych z eksploatacją, konserwacją, remontami i przebudową tych urządzeń, zgodnie z ich przeznaczeniem, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Skarżący wniósł ponadto o zasądzenie od uczestników na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, wraz z kosztami zastępstwa procesowego, w postępowaniu przed Sądem za obie instancje wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację uczestnicy wnieśli o oddalenie apelacji w całości oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na ich rzecz kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jako zasadna skutkowałą zmianą zaskarżonego postanowienia.

Sąd Okręgowy podzielił ustalenia stanu faktycznego poczynione przez Sąd I instancji i przyjął je za własne czyniąc podstawą swojego rozstrzygnięcia.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia przez Sąd I instancji przepisu art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. należy stwierdzić, że jest on zasadny.

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy nie był związany wnioskiem o stwierdzenie nabycia służebności o treści służebności przesyłu, w taki sposób, że przy zaistnieniu przesłanek, nie mógł orzec o stwierdzeniu nabycia służebności przesyłu. Błędnie przyjął Sąd Rejonowy, że stwierdzając nabycie służebności przesyłu orzekł by, ponad żądanie. Sąd Rejonowy powinien był z urzędu wziąć pod uwagę jaki rodzaj służebności zasiedziały wnioskodawca. Zwłaszcza w sytuacji gdy w dacie 7 stycznia 2011 roku, kiedy wnioskodawca mógł nabyć przez zasiedzenie służebność przesyłu obowiązywały już przepisy (art. 305¹ – 305⁴ k.c.) wprowadzające tę instytucję, gdyż weszły w życie z dniem 3 sierpnia 2008 roku, na mocy nowelizacji kodeksu cywilnego dokonanej ustawą z dnia 30 maja 2008 roku o zmianie ustawy kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2008, nr 116, poz. 731).

Należy zwrócić uwagę, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 305¹-305⁴ k.c.) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa. Ustanowiona na rzecz przedsiębiorstwa (w znaczeniu podmiotowym) służebność gruntowa lub nabyta przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia taka służebność, jako prawo korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie związanym z działaniem tego przedsiębiorstwa (art. 285 k.c.), odpowiada funkcji i treści nowo kreowanej służebności przesyłu (Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 7 października 2008 r. III CZP 89/08, L.).

Istotne jest również, że w orzecznictwie wskazano na możliwość doliczenia okresu występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305 – 305⁴ k.c., do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności, a ze stosowanych odpowiednio unormowań kodeksu cywilnego i kodeksu postępowania cywilnego dotyczących zasiedzenia nieruchomości wynika, że to sąd biorąc pod uwagę ustalone fakty, decyduje o tym, jaki podmiot, w jakiej dacie i jakiego rodzaju służebność nabył w drodze zasiedzenia (postanowienie SN Izba Cywilna z dnia 7 października 2016 roku, I CSK 633/15, L.).

Należy jednocześnie wskazać, że w sprawie występuje stan faktyczny polegający na wybudowaniu przez przedsiębiorstwo państwowe urządzenia przesyłowego w latach siedemdziesiątych. Nie budzi wątpliwości, że wnioskodawca a także jego poprzednicy prawni byli samoistnymi posiadaczami służebności. Nie wątpliwe jest również to, że poprzednik prawny wnioskodawcy wszedł w posiadanie urządzeń stanowiących elementy infrastruktury elektroenergetycznej będąc w dobrej wierze, gdyż urządzenia te zostały posadowione na działce należącej uprzednio do Skarbu Państwa. Słusznie wskazał Sąd Rejonowy, że brak jest dowodów, że budowa urządzeń była bezprawna, a

uczestnicy postępowania nie wykazali, aby po nabyciu nieruchomości w 2000 r sprzeciwiali się korzystaniu z niej w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu.

W ocenie Sądu Okręgowego w analizowanym stanie faktycznym wnioskodawca nabył przez zasiedzenie służebność przesyłu, gdyż poprzednik prawny wnioskodawcy posadził urządzenia przesyłowe na cudzym gruncie będąc w dobrej wierze. Słusznie wskazał Sąd Rejonowy, że poprzednicy prawni pozwanego dysponowali tytułem prawnym do korzystania z nieruchomości. Przebiegający nad nieruchomością obecnie uczestników fragment linii elektroenergetycznej i posadowione urządzenia elektroenergetyczne zostały usytuowane w 1969r, a nieruchomość w tym czasie stanowiła własność Skarbu Państwa. Wobec okoliczności, że nieruchomość w chwili usytuowania nad nią linii energetycznych i posadowienia na niej urządzeń elektroenergetycznych i w okresie późniejszym była własnością państwową, przedsiębiorstwa państwowe, będące poprzednikami prawnymi wnioskodawcy, mając w zarządzie te urządzenia, korzystały z tych działek w zakresie niezbędnym do ich eksploatacji w ramach konstrukcji jednolitej własności państwowej i wykonywały tylko uprawnienia należące do sfery mienia państwowego. Korzystanie to było więc oparte na odpowiednim tytule prawnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 roku, II CSK 314/08, L.). Przy czym dla opisanej oceny, nie ma znaczenia kwestia przeprowadzonego remontu linii w 1973 lub 1974r. Niezależnie od powyższego z chwilą uzyskania na podstawie ustawy o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw z dnia 20 grudnia 1990 r (Dz.U. 1991, nr 2, poz. 6) przez poprzednika prawnego wnioskodawcy prawa własności urządzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomości będącej wówczas własnością Skarbu Państwa, przedsiębiorstwo państwowe uzyskiwało z mocy prawa oraz jako prawo związane z własnością tych urządzeń i obciążające owe nieruchomości – służebność gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu (por. uzasadnienie postanowienia SN Izba Cywilna z dnia 12 maja 2016 roku, IV CSK 510/15, Legalis).

W takiej sytuacji nie ma wątpliwości, że poprzednik prawny wnioskodawcy był w dobrej wierze co najmniej od daty wejścia w życie cytowanej ustawy tj. od 7 stycznia 1991 roku. Dwudziestoletni termin zasiedzenia służebności upłynął więc w dniu 7 stycznia 2011 roku, gdy była już uregulowana w kodeksie cywilnym instytucja służebności przesyłu.

Zgodnie z art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. i art. 9 ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. nr 55, poz. 321) w tej sprawie okresem zasiedzenia służebności w dobrej wierze jest okres 20 lat. Zdaniem Sądu Okręgowego jak już podniesiono rozpoczęcie biegu dwudziestoletniego terminu zasiedzenia służebności przesyłu należy liczyć od 7 stycznia 1991 roku tj. od dnia wejścia w życie ustawy o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw z dnia 20 grudnia 1990 r (Dz.U. 1991, nr 2, poz. 6). Uzasadnieniem powyższego jest przytoczone stanowisko SN aktualne na gruncie rozpoznawanej sprawy. Z dniem 1 lutego 1989 r., tj. dniem wejścia w życie ustawy z 1989 r., zniesiono co prawda konstrukcję jednolitej własności państwowej. Nie oznaczało to jednak przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym - z mocy kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych - uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie. Przekształcenie zarządu w odniesieniu do gruntów w prawo użytkowania wieczystego, a w odniesieniu do znajdujących się na tych gruntach budynków, innych urządzeń i lokali w prawo własności nastąpiło w dniu 5 grudnia 1990 r. na podstawie przepisów art. 2 ust. 1 i 2 WywłNierU, natomiast w odniesieniu do innych składników majątkowych - również w prawo własności - dokonało się w dniu 7 stycznia 1991 r. na podstawie przepisu art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 1991 r. Nr 2, poz. 6, dalej: „ustawa z grudnia 1990 r.”; por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, OSNCP 1991, nr 10-12, poz. 118; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2015 r., IV CSK 514/14). Zauważyć należy, że o ile „uwłaszczenie” z mocy art. 2 ust. 1 i 2 WywłNierU stwierdzane było deklaratywną decyzją wojewody albo zarządu gminy (por. art. 2 ust. 3 WywłNierU; zob. także art. 200 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1774 ze zm.), o tyle nabycie z mocy przepisów ustawy z grudnia 1990 r. nie było potwierdzane tego rodzaju decyzją.

Podzielić należy pogląd, że do uwłaszczenia państwowych osób prawnych w zakresie urządzeń przesyłowych, wchodzących w skład ich przedsiębiorstw (art. 49 KC w ówczesnym brzmieniu, Dz.U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93 ze zm.), doszło nie z mocy art. 2 ust. 2 WywłNierU, lecz z mocy ustawy z grudnia 1990 r. Urządzenia przesyłowe

(linie energetyczne) są zbiorem rzeczy ruchomych, a nie jedną rzeczą złożoną. (...) takich, wchodzących w skład przedsiębiorstwa, nie można zatem uznać za „znajdujące się na gruntach”, co do których państwowa osoba prawna, do której należało to przedsiębiorstwo, uzyskiwała prawo użytkowania wieczystego, jeśli nie były one posadowione na tych właśnie gruntach, lecz na innych gruntach.

Szczególne sytuacja powstawała, gdy w skład przedsiębiorstwa państwowej osoby prawnej wchodziły urządzenia przesyłowe posadowione na nieruchomościach stanowiących własność Skarbu Państwa w chwili wejścia w życie ustawy z grudnia 1990 r. Jak wskazano wyżej, będące taką osobą przedsiębiorstwo państwowe, mając w swym zarządzie te urządzenia, miało jednocześnie tytuł prawny do korzystania z nieruchomości Skarbu Państwa w zakresie niezbędnym do ich eksploatacji. Jeżeli więc w ramach procesu uwłaszczenia państwowych osób prawnych następowało ich majątkowe usamodzielnienie, to należy przyjąć, że uwłaszczenie to skutkowało nie tylko przekształceniem przysługującego im zarządu urządzeń przesyłowych w prawo ich własności, ale też przekształceniem owego tytułu prawnego we właściwe prawo podmiotowe, uprawniające je do (dalszego) korzystania z nieruchomości będących własnością Skarbu Państwa, na których posadowione były przedmiotowe urządzenia. Byłoby bowiem całkowicie niezrozumiałe i nieuzasadnione, gdyby jakiś fragment władztwa państwowej osoby prawnej będącej przedsiębiorstwem państwowym nad gruntem państwowym, długotrwale wykonywany pod rządem zasady jednolitego funduszu własności państwowej, aprobowany przez Skarb Państwa oraz niezbędny do wypełniania zadań tego przedsiębiorstwa, lecz niemający charakteru cywilnego prawa podmiotowego ze względu na obowiązywanie tej zasady, nie został objęty uwłaszczeniem. Nie sposób przyjąć, aby wolą ustawodawcy było nakładanie na przedsiębiorstwa państwowe konieczności niezwłocznego zawierania ze Skarbem Państwa niezliczonych umów niezbędnych do fragmentarycznego korzystania z jego nieruchomości.

W świetle przedstawionych uwag należy uznać, że od daty 7 stycznia 1991r. poprzednicy prawni wnioskodawcy zaczęli zasiadywać służebność gruntową odpowiadającą swej treści służebności przesyłu, gdyż z tą datą objęli w posiadanie prawo do korzystania z tej nieruchomości w zakresie niezbędnym do eksploatacji urządzeń przesyłowych. Objęcie zaś posiadania służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu nastąpiło w dobrej wierze gdyż temu objęciu towarzyszyły okoliczności związane z przemianami ustrojowymi i transformacją uprawnień przedsiębiorstw państwowych w związku z wejściem w życie ustawy z grudnia 1990 roku o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, wtedy to doszło bowiem do uwłaszczenia państwowych osób prawnych w zakresie urządzeń przesyłowych, wchodzących w skład ich przedsiębiorstw. Poprzednicy prawni wnioskodawcy otrzymując z mienia Skarbu Państwa własność urządzeń przesyłowych byli na skutek towarzyszących temu okoliczności przekonani, że przysługuje im również prawo do korzystania z nieruchomości w zakresie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, która to nieruchomość uprzednio również stanowiła własność Skarbu Państwa. Bez znaczenia była późniejsza okoliczność, że uczestnicy w 2000r nabyli przedmiotową nieruchomość, bowiem wiedzieli o przebiegającej nad działką linii energetycznej i posadowionych na niej urządzeniach i nie podejmowali żadnych działań zmierzających do zmiany tego stanu rzeczy.

W wyniku przedstawionych rozważań Sąd Okręgowy uznał, że Sąd Rejonowy nie był związany wnioskiem o stwierdzenie nabycia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu i powinien był z urzędu wziąć pod uwagę, iż wnioskodawca na skutek dwudziestoletniego posiadania w dobrej wierze służebności gruntowej o treści służebności przesyłu zasiedział służebność przesyłu. Należy podnieść, że w istocie służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu odpowiadała w zakresie funkcji i treści wykreowanej dopiero w 2008 roku służebności przesyłu, świadczy o tym chociażby okoliczność, że czas okres posiadania służebności gruntowej o treści służebności przesyłu jest zaliczany do okresu prowadzącego do zasiedzenia służebności przesyłu.

Dlatego też Sąd Okręgowy uwzględniając apelację zmienił zaskarżone postanowienie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art.13 § 2 k.p.c. orzekając jak w punkcie I. postanowienia.

W pozostałym zakresie tj. w zakresie zaskarżenia rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna w oparciu o art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c. Skarżący pomimo zaskarżenia postanowienia w całości nie wskazał żadnych zarzutów co do rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego o kosztach

postępowania. Należy podnieść, że z treści całego art. 520 k.p.c. wynika, iż ustawodawca zakłada, że w zasadzie uczestnicy postępowania są w tym samym stopniu zainteresowani jego wynikiem, a orzeczenie Sądu udziela ochrony prawnej każdemu uczestnikowi. Dlatego ten, kto poniósł koszty sądowe lub koszty zastępstwa procesowego nie uzyska zwrotu wydanych kwot od innego uczestnika, ale i nie jest obowiązany do zwracania kosztów poniesionych przez innego uczestnika w tym zakresie. Sąd Najwyższy przyjął, że wyrażonej w art. 520 § 2 k.p.c. reguły stosunkowego rozdzielania kosztów postępowania lub obciążenia nimi jednego uczestnika nie można wyklądać jako obowiązku sądu bezwzględnego obciążenia uczestnika tymi kosztami zawsze, gdy stopień zainteresowania uczestników wynikiem postępowania jest różny lub występuje sprzeczność interesów. Wskazuje na to formuła przepisu "sąd może". Potrzebę zastosowania wynikającej z powołanego przepisu reguły sąd poddaje ocenie z uwagi na okoliczności sprawy (post. SN z 2.2.2012 r., II CZ 150/11, niepubl.). Dlatego też ocena Sądu Rejonowego co do istnienia okoliczności przemawiających za zastosowaniem przy rozliczaniu kosztów postępowania reguły wynikającej z art. 520§1 k.p.c. była prawidłowa.

O kosztach postępowania apelacyjnego również orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. , uznając, że nie ma podstaw do odstąpienia od zasady wyrażonej we wskazanej regulacji mając na względzie powyżej przytoczone rozważania.